

Ganzenbord

Naar een afzet van wilde ganzenvlees als
natuurproduct

J.A. Guldemon

H.J. Joldersma

A. Visser

Ganzenbord

Naar een afzet van wilde ganzenvlees
als natuurproduct

J.A. Guldemon

H.J. Joldersma

A. Visser

CLM Onderzoek en Advies

Culemborg, januari 2012

CLM 777 - 2012

Inhoud

Inhoud	
Samenvatting	I
1 Inleiding	1
2 Ganzen in Noord-Holland	3
2.1 Aantal ganzen	3
2.2 Schade door ganzen	4
3 Ganzenbeleid Noord-Holland	7
3.1 Beleid overzomerende ganzen	8
3.2 Beleid overwinterende ganzen	9
3.3 Beleid exoten	9
3.4 Ganzen-7	9
4 Aanbod van ganzenvlees	11
4.1 Cijfers schadebestrijding	11
4.2 Bestemming	12
4.3 Huidige afzetketens	14
5 Plan van aanpak voor de ketens	17
5.1 Aanleiding	17
5.2 Afzetketens	17
5.3 Vergunningverlening voor schadebestrijding	18
5.4 Logistiek en opslag	18
5.5 Bewerken van ganzenvlees	19
5.6 Marketing	20

Samenvatting

De aantallen ganzen zijn de afgelopen decennia geweldig toegenomen, ook in Noord-Holland. Vooral de hier broedende en jaarrond aanwezige ganzen veroorzaken problemen. Zowel in de landbouw als in natuurterreinen. De vliegveiligheid rond Schiphol is in het geding.

In opdracht van de provincie Noord-Holland en in samenwerking met LTO Noord heeft CLM Onderzoek en Advies de ganzenproblematiek in kaart gebracht voor Noord-Holland. Wat gebeurt er met de geschoten ganzen en hoe vinden deze een weg naar de consument.

Met een proeverij en een receptenboekje – Ganzenbord Noord-Holland – brengen we de culinaire mogelijkheden van wilde gans onder de aandacht van een breed publiek.

In een Plan van Aanpak beschrijven we de mogelijkheden om de ganzenketen te versterken.

1

Inleiding

Het aantal zomerganzen groeit ieder jaar met bijna 20%. Dat levert in veel gebieden grote schade op aan de landbouw. Provincies en FBE hebben plannen opgesteld om de groei van het aantal ganzen te beperken en in sommige gebieden te reduceren. Naast 'ecologische' maatregelen, zoals het beperken van de toegankelijkheid van het opgroeigebied van de jonge ganzen, zullen er ook ganzen worden geschoten en weggevangen tijdens de rui. Het aantal ganzen rond Schiphol vormt een aparte bedreiging. De vliegveiligheid is in het geding, wat een coherent plan van aanpak noodzakelijk maakt.

In Noord-Holland is in 2009 een Faunabeheerplan opgesteld voor o.a. overzomende ganzen (Faunabeheereenheid Noord-Holland, 2009). Hierin wordt een maximale populatie van 1.300 grauwe ganzen genoemd, wat een populatieomvang van ca. 11.000 grauwe ganzen betekent. Het huidige aantal ganzen is echter groter, nl. ca. 80.000 individuen in juli 2011. Per deelgebied wordt een maximale populatieomvang aangegeven.

In de praktijk betekent dit dat afschot van ganzen plaats zal vinden. Het is nu niet bekend wat er precies met het vlees van die ganzen gebeurt. Kan het door de jagers 'aan de man' worden gebracht, bestaat er een keten waarin de ganzen hun weg vinden, of worden geschoten ganzen naar de destructie gebracht of anderszins weggedaan? In een eerder onderzoek bleek dat zeker 10% van de geschoten ganzen in de vuilnisbak verdween (Tolkamp, e.a., 2007). Dit is jammer, omdat het vlees van wilde ganzen als een waardevol natuurproduct, als 'scharrelvlees' kan worden verwerkt voor menselijke consumptie.

Ook KNJV heeft geen kwantitatieve gegevens over de afzet van wilde ganzen. De signalen die zij ontvangen zijn enerzijds dat er lokaal initiatieven zijn om de ganzen via streekproducten te vermarkten of ze aan restaurants te leveren, en anderzijds dat sommige jagers/WBE's ze niet kwijt kunnen. Het laatste zou mogelijk een reden kunnen zijn dat de vastgestelde quota van zomerganzen die geschoten zouden moeten worden, vaak niet worden gehaald.

CLM Onderzoek en Advies heeft in het landelijke project Ganzenbord (gefinancierd door het Ministerie van EL&I en de provincie Zuid-Holland, 2007) ervaring opgedaan met het onder de aandacht brengen van de mogelijkheden voor het bereiden van wilde gans. Deze 'Ganzenbordaankpak' is een belangrijk spoor naast alle maatregelen die genomen moeten worden om het aantal ganzen te beperken en de overlast te verminderen.

Doel van dit onderzoek is:

1. Inzicht krijgen in de afzet van geschoten ganzen in Noord-Holland, waarbij voor al wordt gevraagd naar de bestemming van de ganzen.
2. Versterking en ontwikkeling van regionale afzet voor wilde gans, geschoten of gevangen in het kader van de schadebestrijding onder strikte voorwaarden, zodat deze een goede (culinaire) bestemming kan krijgen en geen verspilling plaatsvindt. Daarmee wordt het draagvlak voor het reguleren van ganzen versterkt.

2 Ganzen in Noord-Holland

2.1 Aantal ganzen

Beleidsmatig wordt onderscheid gemaakt tussen 'overzomerende' en 'overwinterende' ganzen. De ganzen die van 1 april tot 1 september in Nederland verblijven zijn overzomerende ganzen. De 'overwinterende' ganzen zijn de ganzen die in de periode 1 september tot 1 april aanwezig zijn.

Jaarlijks laat FBE Noord-Holland op een ochtend in april een faunatelling houden, waarbij ook ganzen worden geteld. De ganzen worden geteld door jagers. Deze telresultaten zijn opgenomen onder de paragraaf overzomerende ganzen. De aantallen zijn overgenomen uit het FBE jaarverslag 2010 (Stichting FBE Noord-Holland, 2011). Landelijk worden door SOVON incidenteel tellingen van overzomerende ganzen georganiseerd (Voslamber e.a., 2010). Voor tussenliggende jaren maken zij schattingen (De Boer & Voslamber, 2010).

Telresultaten van overwinterende ganzen zijn afkomstig van SOVON (Hornman & Van Winden, 2011), die jaarlijks een landelijke telling laat uitvoeren door hun eigen vrijwilligers, inclusief Noord-Holland.

Overzomerende ganzen

Het aantal overzomerende ganzen is in Noord-Holland de laatste jaren toegenomen (tabel 2.1). Uit de SOVON telling in juli 2009 (De Boer & Voslamber, 2010; tabel 2.2) bleek dat er in Noord-Holland ca. 60.000 ganzen verblijven op een totaal van 281.000. Noord-Holland herbergt dus ruim 20% van alle overzomerende ganzen. In twee jaar tijd zijn de aantallen met 40.000 toegenomen tot ca. 100.000 individuen. De grauwe gans vormt met 80.000 individuen de grootste groep in Noord-Holland.

Tabel 2.1 Aantal ganzen per soort tijdens faunatelling in Noord-Holland (2008-2010; Stichting FBE NH, 2011) en tijdens telling van Landschap Noord-Holland in juli 2011 (mondelijke mededeling). De aantallen van de tellingen in april en juli zijn niet direct vergelijkbaar.

	April 2008	April 2009	April 2010	Juli 2011*
Grauwe gans	47.932	28.464	39.121	80.000
Kolgans	2.468	2.597	2.288	
Verwilderde gans	2.187	2.112	2.959	3.600
Nijlgans	4.049	3.938	4.707	2.500
Canadese gans	1.800	1.478	3.565	5.000
Brandgans	3.406	3.062	8.172	6.000
Indische gans	22	59	60	
Totaal	61.864	41.710	60.872	100.000

* afgeronde aantallen

Tabel 2.2 Schatting broedende ganzen in Nederland in 2008 (Voslamber e.a., 2010) en aantal ganzen tijdens landelijke telling 2009 (De Boer & Voslamber, 2010).

	Aantal broedparen 2008	Aantal ganzen juli 2009
Kolgans	745	1.999
Grauwe gans	35.000	189.903
Soepgans	3.700-5.000	9.555
Canadese gans (grote en kleine)	4.200	23.808
Brandgans	8.300	33.842
Totaal alle ganzen (afgerond)	53.000	281.000

Overwinterende ganzen

Tabel 2.3 laat het aantal overwinterende ganzen in Nederland en Noord-Holland zien. Voor een deel betreft dit de overzomerende ganzen, maar er komen veel wintergasten bij. De talrijkste soorten in de winter vormen grauwe gans en kolgans, met daarna brandgans en toendrarietgans.

Tabel 2.3 Aantal overwinterende ganzen in Nederland in januari 2010 (voorlopige cijfers) in vergelijking met de voorgaande vijf midwintertellingen (afgerond) (Hornman & Van Winden, 2011). Aantal Noord-Holland (mondelinge mededeling SOVON).

	Nederland 2010	Gemiddeld 2005-2009	Noord-Holland max. nov.– jan. 2009/2010
Grauwe gans	343.249	260.000	53.614
Brandgans	468.324	410.000	22.785
Kolgans	722.603	770.000	49.802
Nijlgans	15.033	16.000	2.863
Grote Canadese gans	19.467	14.000	1.703
Soepgans	7.439	11.000	4.378
Toendrarietgans	209.658	160.000	22.667
Rotgans	8.981	38.000	7.871

2.2 Schade door ganzen

Gezamen veroorzaken schade in de landbouw, natuur en recreatiegebieden en vormen een gevaar voor het vliegverkeer op Schiphol. Ze vervuilen met hun uitwerpselen recreatiegebieden en eutrofiëren met veel moeite gecreëerde schrale natuurgebieden. In de landbouw is de schade het zichtbaarst door opbrengstderiving van gewassen. Genoemde schadebedragen zijn afkomstig van het Faunafonds en overgenomen uit het jaarverslag van FBE Noord-Holland (Stichting FBE Noord-Holland, 2011).

Overzomerende ganzen

Overzomerende ganzen veroorzaken gedurende het gehele jaar vraatschade aan zomer- en wintergranen, peulvruchten, grasland, graszaden en graszoden en in de gehele teeltperiode pik- en krabschade aan aardappelen en suiker- en voederbie-

ten. Daarnaast treedt ook bevuiling en vertrapping op van het gewas en verslem-
ping van de bodem. Het vervuilen van het gras met uitwerpselen heeft een indirect
schade-effect doordat vee het gras slechter eet en opneemt.

**Tabel 2.4 Getaxeerde schadebedragen (in €) van overzomerende ganzen in Noord-
Holland (Stichting FBE Noord-Holland, 2011).**

	2007	2008	2009	2010
Grauwe gans	277.817	359.811	589.293	772.325
Kolgans	12.394	10.325	9.012	16.351
Brandgans	3.702	6.089	5.524	10.498
Canadese gans	11.594	1.966	5.764	1.218
Nijlgans	650	1.224	5.469	2.341
Boerengans	195	366	1.782	498
Totaal	306.352	379.781	616.844	803.231

In totaal veroorzaken overzomerende ganzen in Noord-Holland in 2010 een schade van ruim € 0,8 mln. (tabel 2.4). Dit is een toename met een factor 2,6 in 3 jaar tijd.

Overwinterende ganzen

Grauwe ganzen en kolgans veroorzaken in Noord-Holland het grootste aandeel (circa 90%) gewasschade aangericht door overwinterende ganzen (FBE Noord-Holland, 2009). Vertrapping en verslemming maken naast het grazen een belangrijk deel van de directe schade uit. De schade wordt voor het grootste deel aangericht in dezelfde gebieden waar ook schade door overzomerende ganzen optreedt.

Het bedrag van gewasschade in de landbouw door overwinterende ganzen waarvoor ontheffing voor afschot geldt (grauwe gans en kolgans) is met ruim €150.000 afgenomen in 2010 ten opzichte van 2009 (zie tabel 2.5). Het is niet duidelijk welke rol de winterse weersomstandigheden en het daarmee gepaard gaande aangepaste beleid daarin hebben gespeeld.

Tabel 2.5 Getaxeerde schade (in Euro's) veroorzaakt door de verschillende soorten overwinterende ganzen in Noord-Holland. Excl. taxaties in foerageergebieden. (Stichting FBE NH, 2011).

	2007	2008	2009	2010
Rotgans	41.000	58.862	36.164	38.079
Rietgans	484	153	918	5.078
Brandgans	10.502	23.883	29.751	19.413
Kolgans	99.525	176.927	182.687	176.810
Grauwe gans	519.029	675.723	758.489	612.684
Totaal	670.540	935.548	1.008.009	852.064

* Winter houdt in jan-mrt en okt-dec van hetzelfde jaar.

In de foerageergebieden zijn de volgende schadebedragen getaxeerd in 2010 voor grasland: ruim € 54.000,- door grauwe ganzen, ruim € 13.000,- door kolgans en € 0,- door brandgans (Stichting FBE Noord-Holland, 2011).

3 Ganzenbeleid Noord-Holland

Het ganzenbeleid is complex. De Flora- en Faunawet bepaalt dat alle inheemse vogelsoorten beschermd zijn. Dit geldt niet voor exoten. Rond het beheer van de Nederlandse fauna is het Beleidskader Faunabeheer opgesteld door het ministerie van EL&I. In het beleidskader staan randvoorwaarden en eisen aan verjaging en afschot van dieren die schade veroorzaken. Een samenvatting van het Noord-Hollandse beleidskader staat in tabel 3.1.

Vliegveld Schiphol werkt voor schadebestrijding op haar eigen terrein met een eigen plan dat passend is binnen de beleidsregels van de Provincie. Ontheffingen worden aangevraagd bij de Provincie.

Beleidsmatig wordt onderscheid gemaakt tussen 'overzomerende' en 'overwinterende' ganzen. De ganzen die van 1 april tot 1 september in Nederland verblijven zijn 'overzomerende' ganzen. De 'overwinterende' ganzen zijn de ganzen die in de periode 1 september tot 1 april aanwezig zijn.

In dit hoofdstuk wordt het (Noord-Hollandse) beleid toegelicht voor de overzomerende, overwinterende en exotische ganzen toegelicht. Informatie hierover is afkomstig uit het Faunabeheerplan 2009-2013 Noord-Holland en het Uitvoeringskader Ganzen Noord-Holland. Vervolgens wordt in dit hoofdstuk ingegaan op de visie van de coalitie 'Ganzen-7', die een verandering in het huidige beleid voorstelt.

Tabel 3.1 Samenvatting Noord-Hollands beleid per ganzensoort (overgenomen uit: Uitvoeringskader Ganzen Noord-Holland).

	Soorten	Verjagen/ verstoren	Nestbehandeling	Aan verjaging ondersteunend afschot	Populatie beheer (vangacties/ afschot)
Inheemse broedvogels	grauwe gans (brandgans)	Met vrijstelling, (in de ganzenfoerageergebieden slechts van 1 april tot en met 30 september).	Met vrijstelling	Met aanwijzing of ontheffing	Met aanwijzing of ontheffing
Inheemse overwinteraars (1 okt t/m 31 maart)	grauwe gans, kolgans, brandgans, rietgans, kleine rietgans, rotgans, dwerggans en de roodhalsgans.	Buiten de foerageergebieden en vogelrichtlijnggebieden onder de vrijstelling m.u.v. dwerggans en roodhalsgans.	Grauwe gans, brandgans, kolgans en rietgans met vrijstelling. In de ganzenfoerageergebieden na 12.00 uur Andere soorten niet mogelijk.	Buiten de foerageergebieden met aanwijzing of ontheffing. Alleen grauwe gans, en kolgans.	Niet mogelijk
exoten	Indische gans, kleine canadese gans, grote canadese gans, nijlgans, zwaangans, Ross' gans etc.	Zonder aanwijzing mogelijk	Zonder vrijstelling of aanwijzing mogelijk	Onder de landelijke vrijstelling bij grote canadese gans, of aanwijzing bij overige ganzen m.u.v. kleine canadese gans, zwaangans en Ross' gans.	Vangacties met ontheffing voor grote canadese gans overige soorten zonder. Afschot met ontheffing voor grote canadese gans met aanwijzing bij overige ganzen m.u.v. kleine canadese gans, zwaangans en Ross' gans.
Verwilderde gedomesticeerde ganzen	Verwilderde gedomesticeerde ganzen, hybride ganzen	Zonder of aanwijzing mogelijk	Zonder aanwijzing mogelijk	Met aanwijzing	Vangacties zonder, afschot met aanwijzing

Toelichting op Uitvoeringskader ganzen Noord-Holland

Vrijstelling

Ter voorkoming en bestrijding van belangrijke schade aan gewassen is het gewenst dat grondgebruikers een aantal handelingen kunnen verrichten ter bescherming van deze belangen. In de wet is hier een voorziening voor opgenomen in de vorm van een vrijstelling. Diersoorten welke landelijk, dan wel regionaal, veelvuldig belangrijke schade aanrichten zijn door de minister aangewezen en kunnen respectievelijk door de minister of door Gedeputeerde Staten vrijgesteld worden van een aantal bepalingen van de wet. Deze vrijstelling kan geschieden voor bijvoorbeeld het opzettelijk verontrusten, voor het vangen of doden van dieren.

Aanwijzing

Gedeputeerde Staten kunnen personen of categorieën van personen aanwijzen die bij ministeriële regeling aangewezen diersoorten op door Gedeputeerde Staten aan te wijzen gronden kunnen beperken. Gedeputeerde Staten kunnen voorwaarden aan deze aanwijzing verbinden.

Ontheffingen

Voor beheer en bestrijding van schade kunnen Gedeputeerde Staten ontheffing verlenen van de algemene verbodsbepalingen. Ontheffingen kunnen slechts worden verleend indien er geen andere bevredigende oplossing bestaat, indien geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige instandhouding van de soort en na verkregen advies van het Faunafonds. Ontheffingen worden in principe slechts verleend aan faunabeheereenheden op basis van een faunabeheerplan.

3.1 Beleid overzomerende ganzen

Zowel de grauwe gans als de brandgans zijn in het 'Besluit beheer en schadebestrijding dieren' aangemerkt als beschermde inheemse diersoorten die in delen van het land veelvuldig belangrijke schade aanrichten. Op grond van dit besluit kan GS een vrijstelling afgeven voor deze dieren. Provincie Noord-Holland heeft onder meer de grauwe gans en de brandgans op de verordening vrijstellingen Flora- en Faunawet Noord-Holland 2009 opgenomen voor het verstoren. Dit geeft aan alle grondgebruikers de mogelijkheid deze dieren te verjagen of te laten verjagen als deze dieren schade aan de landbouw aanbrengen of dit dreigen te doen.

Door de grootte van de populatie grauwe ganzen en de gevarieerdheid van het voedsel dat deze dieren tot zich nemen achten GS het aannemelijk dat de komende jaren in de gehele provincie belangrijke landbouwschade op zal blijven treden. Om die reden zijn er in de verordening vrijstellingen Flora- en Faunawet Noord-Holland 2009 maatregelen opgenomen tegen broedende ganzen.

Natuurgebieden en eilanden in de vele waterrijke gebieden in de provincie vormen voldoende foerageergebied voor overzomerende ganzen. Gezien het voorgaande achten GS het mogelijk "aan verjaging ondersteunend afschot" van ganzen van schadegevoelige percelen toe te staan op basis van een gemotiveerde aanvraag. Voorwaarde hierbij is dat de grondgebruiker een inspanningsverplichting heeft getoond voor het inzetten van verjagende en/of werende middelen conform de eis van het Faunafonds. GS acht afschot van ruiende vogels onwenselijk. Indien ruiende vogels gedood moeten worden ter beperking van schade zal dit middels vangacties dienen te gebeuren. Voor schadebestrijding door middel van ingrijpen in de populatie dient een gemotiveerde aanvraag voor een ontheffing of aanwijzing gedaan te worden.

3.2 Beleid overwinterende ganzen

Voor overwinterende ganzen is Nederland een belangrijk land. Uit noordelijke streken trekken in het najaar vele ganzen naar het zuiden. Ook ons land wordt hierbij veelvuldig door ganzen aangedaan. Vanaf 1 oktober kan elke (wilde) gans in Nederland gezien worden als een overwinterende gans. Gedurende de hele winter, tot en met 31 maart blijft dit het geval. In dat kader genieten alle van nature op het grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie voorkomende ganzen bescherming. Deze bescherming vloeit voort uit internationale regelgeving (Vogelrichtlijn). Voor deze dieren geldt dan ook dat de gunstige staat van instandhouding niet in het geding mag komen. Voor exoten en verwilderde gedomesticeerde ganzen geldt dit beschermingsregime niet.

Om te voldoen aan de internationale instandhoudingsplicht zijn in Nederland 80.000 ha foerageergebied aangewezen voor overwinterende ganzen (en smienten). Het doel van deze foerageergebieden is opvang te regelen voor de ganzen (en smienten) zodat buiten deze gebieden de schade zal afnemen. Ook in de provincie Noord-Holland is een areaal aan ganzenfoerageergebied begrensd (ruim 6.000 ha veenweidegebied). Binnen dit areaal moeten ganzen (en smienten) zoveel mogelijk rust geboden worden maar mag onder bepaalde voorwaarden aan jacht, beheer of schadebestrijding gedaan worden.

Buiten de ganzenfoerageergebieden mag 'aan verjaging ondersteunend afschot' gepleegd worden. Dit geeft gevolg aan het beleid van het ministerie van EL&I waarin zoveel mogelijk rust behoort te zijn in de foerageergebieden en zoveel mogelijk verjaging daarbuiten. Een van de uitgangspunten van de beleidskaderafspraken is echter het omlaag brengen van de schade. Om die reden zullen GS geen toestemming verlenen voor het verjagen met ondersteunend afschot op oogstresten. Als oogstresten door overwinterende ganzen benut worden veroorzaken deze dieren elders geen schade.

3.3 Beleid exoten

Exoten zijn niet beschermd in het kader van de Flora- en Faunawet. Dat betekent dat zij altijd mogen worden verjaagd en dat afschot altijd is toegestaan, omdat een nulstand wordt nagestreefd. Het hanteren van het geweer tegen deze dieren is echter pas toegestaan op basis van een aanwijzing. Ontheffingverlening is niet mogelijk omdat het geen beschermde soorten betreft.

3.4 Ganzen-7

De 'Ganzen-8' is het landelijk ganzenberaad, bestaande uit acht gemandateerde vertegenwoordigers van De12Landschappen, de Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging, de Federatie Particulier Grondbezit, Vereniging Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Land- en Tuinbouw Organisatie Nederland, Stichting Agrarisch en Particulier Natuur- en Landschapsbeheer Nederland, en Vogelbescherming Nederland. Zij hebben gezamenlijk een landelijke en regionale visie opgesteld 'Nederland Ganzenland' (De Ganzen-8, 2011). KNJV staat inmiddels niet meer volledig achter de visie, in het vervolg spreken we over de 'Ganzen-7'. Belangrijkste doelstellingen uit de visie zijn:

1. Mede gedreven door de overweging dat ingrijpen in de zomerpopulaties de noodzaak tot ingrijpen in de winter zal verlichten, komt de Ganzen-7 overeen

om binnen een periode van vijf jaar te komen tot een populatieomvang van grauwe standganzen van circa 100.000 exemplaren.

2. Ook komt de Ganzen-7 overeen om de populatie van overzomerende brandganzen te stabiliseren op de omvang van 2011.
3. Tenslotte komt de Ganzen-7 overeen om de populatie exoten en soepganzen binnen een zo kort mogelijke overgangperiode weg te nemen. Exoten en soepganzen brengen immers schade aan in economisch opzicht bij agrariërs en in ecologisch opzicht door verdringen van ruimte en voedsel. Een nulstand is onder meer noodzakelijk om ruimte voor inheemse ganzensoorten te behouden.

Door het toewerken naar een halvering van het aantal overzomerende grauwe ganzen in vijf jaar zal het aanbod wilde ganzenvlees sterk toenemen. Het ganzenvlees zal met name in de zomerperiode beschikbaar zijn en minder in de winter.

Het is onduidelijk in hoeverre de visie van de Ganzen-7 ook werkelijk door de Provincies omarmd zal worden.

4 Aanbod van ganzenvlees

Om inzicht te krijgen in de hoeveelheid wilde ganzenvlees dat beschikbaar is voor consumptie zijn schadebestrijdingscijfers opgevraagd bij Faunabeheereenheid Noord-Holland (Stichting FBE Noord-Holland, 2011). Interviews met vertegenwoordigers van wildbeheereenheden geeft inzicht waar de geschoten ganzen naar toe gaan. Wildgroothandels, poeliers en restaurants lijken belangrijke schakels in de ganzenketen. Zij zijn daarom ook geïnterviewd. Dit maakt de huidige afzetketens van wilde ganzenvlees zichtbaar.

4.1 Cijfers schadebestrijding

Faunabeheereenheid Noord-Holland ontvangt jaarlijks van alle wildbeheereenheden de aantallen geschoten ganzen (Stichting FBE Noord-Holland, 2011). De aantallen wisselen jaarlijks, omdat schadebestrijding afhankelijk is van vergunningen die afgegeven worden door de Provincie. Hieronder beschrijven we de afschotcijfers van de verschillende soorten ganzen (tabel 4.1), zoals die in tabel 3.1 staan beschreven.

Overwinterende ganzen

Schadebestrijding door middel van afschot is voor winterganzen alleen toegestaan voor grauwe gans en kolgans. De overige soorten mogen in de winter dus niet geschoten worden. In januari en december 2010 heeft opschorting van het gebruik van ontheffing voor plaagbestrijding plaatsgevonden vanwege het winterse weer. Daardoor heeft er in 2010 relatief weinig afschot plaatsgevonden. In 2009 is geen ontheffing verleend.

In het winterseizoen 2007-2008 is in Friesland het meeste afschot verricht (35.390 overwinterende ganzen en smienten) op de voet gevolgd door Noord-Holland (27.481 vogels). Gezien het grote aantal aanwezige ganzen en smienten in deze provincies was dit ook te verwachten. Ook het percentage afschot van het totaal aantal aanwezige ganzen en smienten in de betreffende provincie is in deze twee provincies het hoogst; 6,4 respectievelijk 7.8%. In Noord Holland betreft het afschot vooral grauwe ganzen en smienten. Daarbij komt dat voor Noord-Holland een bijkomende reden geldt om tot afschot over te gaan, namelijk veiligheid van het vliegverkeer rondom Schiphol.

Inheemse broedvogels en exoten

In 2010 heeft de FBE ontheffing ontvangen van de provincie voor de overzomerende grauwe gans, kolgans en brandgans. De Canadese gans heeft een landelijke vrijstelling. De Nijlgans is provinciaal vrijgesteld. Door onvrede over het ontheffingbeleid heeft in zomer 2010 relatief weinig afschot plaatsgevonden.

Tabel 4.1 Afschotcijfers Noord-Holland incl. Schiphol (Stichting FBE Noord-Holland, 2011).

	Zomer 2008**	Winter* 2008	Zomer 2009	Winter* 2009***	Zomer 2010	Winter* 2010
Grauwe gans	15.189	11.383	3.231	0	11.191	9.264
Kolgans	76	3.515	37	0	232	2.337
Brandgans	164	nvt	0	nvt	203	nvt
Canadese gans	675	nvt	307	nvt	648	nvt
Nijlgans	2.262	nvt	719	nvt	2.069	nvt
Verwilderde gans	821	nvt	5	nvt	112	nvt
Totaal	19.187	14.898	4.299	0	14.455	11.601

* Winter betreft de periode jan-mrt en okt-dec van hetzelfde jaar. Zomer betreft de periode apr-sept.

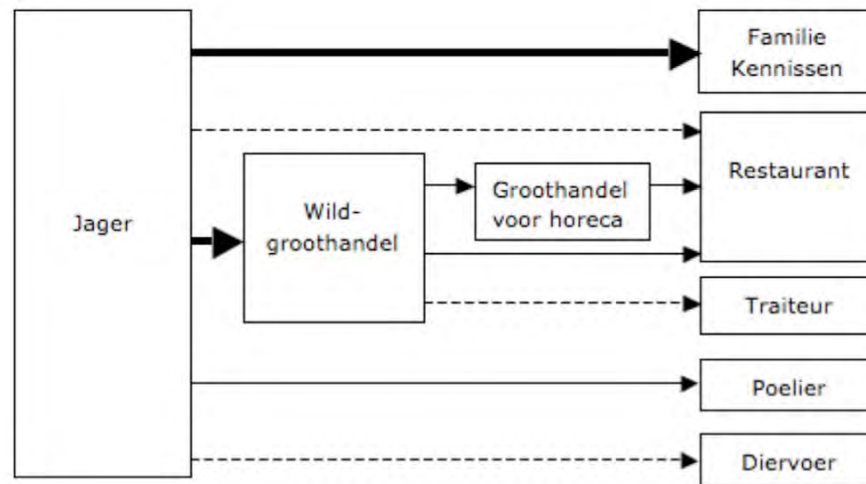
** Cijfers 2008 incl. Vangactie op Texel, 4.461 ganzen.
Op Schiphol werden in 2010 ca. 5.500 ganzen geschoten om de vliegveiligheid te waarborgen. In 2008 waren dat er ca. 4.000. Dit zijn voornamelijk grauwe ganzen.

*** Winter 2009 is geen ontheffing verleend

De omvang van de schadebestrijding van ganzen wordt voor een groot gedeelte bepaald door het ontheffingsbeleid van de provincie. Daarnaast is bij een deel van de jagers de aantallen ganzen die ze zelf kunnen gebruiken of kunnen afzetten bij derden bepalend voor het aantal ganzen dat ze schieten. Jagers geven in de interviews namelijk aan dat weggooien van ganzenvlees niet past binnen hun filosofie. Daardoor worden er vaak minder ganzen geschoten dan volgens de ontheffing mogelijk is.

4.2 Bestemming

Aan de hand van interviews is een beeld verkregen van de partijen die een rol spelen bij de afzet van wilde ganzenvlees in Noord-Holland. Dit is in een stroomdiagram weergegeven (fig. 4.1). De interviews hebben ook een beeld gegeven van de belangrijkste afzetkanalen met hun knelpunten en kansen. In tabel 4.2 staan de resultaten beschreven. Nadrukkelijk wordt vermeld dat de geïnterviewden een schatting hebben gegeven van de bestemming van de geschoten ganzen. Er vindt binnen een WBE hiervan geen monitoring plaats.

Figuur 4.1 Huidige ketens voor afzet van wilde ganzenvlees in Noord-Holland. Dikte van de lijnen geeft een indicatie van de grootte van de afzet.

De meeste jagers in Noord-Holland houden de geschoten ganzen voor eigen consumptie of voor familie en kennissen. Afhankelijk van de omvang van de groep familie en kennissen, hoe lekker men ganzenvlees vindt en de bekendheid met verschillende bereidingswijzen van ganzenvlees wordt naar schatting bijna de helft (45%) van de ganzen in privésfeer geconsumeerd (Tabel 4.2).

Ongeveer een derde van de ganzen worden verkocht aan een wildgroothandel (Van Meel of Ruig) of aan een lokale poelier.

De jagers geven of verkopen een klein deel van de ganzen direct aan restaurants (9%). Het rest, ca. 1% wordt weggeven als diervoer (roofvogels), gebruikt door clubs die jachthondentrainingen verzorgen of wordt gebruikt als lokaas voor vossen. Uit de interviews komt niet naar voren dat geschoten ganzen naar de destructie gaan. Landelijk gebeurt dit zeker wel en waarschijnlijk in Noord-Holland ook. Daarnaast speelt een rol, zoals eerder genoemd, dat jagers niet meer schieten dan ze ganzen kunnen afzetten.

Tabel 4.2 Doelgroepen voor de afzet van wilde ganzenvlees gebaseerd op interviews met 10 WBE's in Noord-Holland.

	Gemiddeld percentage	Range
Privé	45%	10-90%
Familie/ Kennissen	6%	10-30%
Wildgroothandel/ Poelier	34%	10-90%
Horeca	9%	0-10%
Overige afnemers	1%	1%
Destructie	0%	

4.3 Huidige afzetketens

Van jager naar familie en kennissen

Er bestaat een informele keten die eenvoudig in elkaar steekt. De jager schiet een aantal ganzen en verdeelt of verkoopt deze in eigen kring en/of verwerkt de ganzen tot producten die hun weg vinden naar familie, vrienden en kennissen. Sommige WBE's verzamelen ganzen bij één van de leden, die daarvoor de benodigde koelruimte heeft, en verwerken de ganzen tot gerookte of gebraden borstfilets, worst, gehaktballen of suddervlees voor eigen gebruik of voor kennissen en familie. Voor het roken van ganzenvlees is een rookoven nodig, die niet binnen alle WBE's beschikbaar is.

Van jager naar wildgroothandel

Wildgroothandels, poeliers en restaurants betalen tussen € 1 en € 1,50 voor een gans aan jagers. In enkele gevallen krijgt een jager maar € 0,50. De meeste ganzen die een Noord-Hollandse jager aflevert bij verzamelplaats of tussenpersoon komen terecht bij de wildgroothandel. Op een verzamelplaats in Baambrugge zijn bijvoorbeeld in 2010 ca. 150 ganzen opgehaald, waarvan 99% grauwe gans. Het aanbod wisselt sterk. Een wildgroothandel (Van Meel) geeft aan dat ca. 10.000-20.000 ganzen per jaar binnenkomen. Daarvan komt ca. 70% uit Noord-Holland.

Van jager naar horeca

Sommige jagers leveren aan de lokale horeca. Het gaat dan om hele ganzen of uitgesneden borsten of poten. Jagers benaderen af en toe zelf restaurants maar dat levert vaak geen continue afzet op. Er is dan bijvoorbeeld een maand dat ganzen op het weekmenu staan. Uit de interviews komt naar voren dat een jager die wel afzet heeft kunnen creëren bij lokale restaurants hiervoor zelf de koks de nodige kookinstructies heeft gegeven.

Van jager naar overige afnemers

Ganzen worden incidenteel gebruikt als diervoer voor carnivoren in Artis. Ook wordt het gebruikt als voer voor roofvogels die worden gebruikt voor demonstraties of door valkeniers. Deze laatste partij maakt ook gebruik van wilde ganzenvlees als lokaas net zoals deelnemers aan een jachthondenopleiding. Roofvogels die wordt gebruikt voor roofvogelshows op Texel krijgen af en toe ganzenvlees te eten. Weinig jagers geven aan dat ganzenvlees wordt gebruikt voor dierlijke consumptie. Een jager vraagt zich wel af waarom dit vlees niet in honden- of kattenvoer wordt toegepast. Een leverancier van ecologisch diervoer in IJmuiden weet ook niet waarom ganzenvlees niet wordt verwerkt in diervoer, want eendenvlees wordt bijv. wel verwerkt in hondenvoer. Vermalen ganzenvlees, zonder veren, ingewanden, kop en poten zou geschikt zijn als diervoer.

Onbenutte ganzen

De geïnterviewde WBE leden geven niet aan dat er geschoten ganzen worden vernietigd. Toch zal ongeveer 10% van de geschoten ganzen niet bruikbaar zijn voor consumptie, omdat de hagel, en zeker wanneer kogels worden gebruikt, de bruikbare ganzendelen te veel heeft beschadigd. Wildhandel Ruig geeft aan dat deze aantallen nog wel eens veel hoger kunnen zijn.

Bij de verwerkers is een onderscheid te maken in wildgroothandels zoals Ruig en Van Meel, de (horeca)groothandels zoals Sligro, Hanos en Macro en lokale poeliers. Weinig slaggers verkopen ganzenvlees.

Wildgroothandel

Pieter van Meel, eigenaar van de gelijknamige wildgroothandel geeft aan op jaarbasis 10.000-20.000 ganzen te ontvangen. Daarvan is het grootste deel grauwe gans, alhoewel het aantal aangeboden Nijl ganzen en soep ganzen toeneemt. Sporadisch ontvangen zij Canadese, brand- en kolgans.

Wildgroothandels werken vaak met een 'verzamelaars' die de ganzen ophaalt bij WBE's. Ook worden ganzen direct door de jagers aangeleverd bij de wildgroothandel. Ook ganzen die bij vangacties worden gevangen en gedood, worden aan de wildgroothandel geleverd. Omdat de gans een moeilijk te verwerken (plukken) en af te zetten product is, stelt de wildgroothandel meestal als eis dat ook het overige wild van de jagers aan hun wordt geleverd.

Het afschot betreft vooral overzomerende ganzen, maar daar zit juist weinig vlees aan. De ganzen zijn net in de rui geweest en moeten weer opvetten. Het beste vlees hebben de ganzen die vanaf oktober tot in de winter worden geschoten. Het aanbod is zeer onvoorspelbaar. Bij groot aanbod en in drukke tijden (wildseizoen) gaan ganzen de diepvries in, wat extra kosten met zich meebrengt. De nVWA controleert het vlees.

Wildgroothandels verwerken ganzenvlees tot verschillende producten. Borstfilet (met en zonder vel), ganzennek, bouten, klein vlees (is de rest van de gans die door de vermaler wordt gehaald voor 3 mm gehakt). Klein vlees wordt verwerkt in wildschotels, worstjes (met varkensvlees), rilette, paté. Lever en maag zijn te sterk van smaak. Hele ganzen worden sporadisch verkocht. De ganzen in de periode mei-augustus zijn erg mager, dat vlees wordt meestal verwerkt tot klein vlees.

Jonge ganzen zijn te prefereren, want zij zijn malser dan oudere ganzen en kunnen voor meer bereidingen worden gebruikt. Het onderscheid tussen jonge en oudere ganzen is niet altijd makkelijk te maken. Jonge kolgans zijn te onderscheiden omdat ze nog geen donkere dwarsbanden op hun buik hebben. Jonge grauwe ganzen hebben een lichtere borst, waarvan de borstveertjes niet gespikkeld zijn. Het vlees van jonge ganzen is ook wat lichter van kleur dan dat van oudere ganzen, wat donker roodbruin is. Voor alle andere ganzensoorten is de leeftijd moeilijk aan het uiterlijk te zien.

De kleine veren en dons worden verkocht aan een verenverwerker. Karkassen worden via Rendac afgevoerd.

Slagerij

Weinig slaggers verkopen wilde gans. Runderkamp in Volendam en Tromp in Purmerland schieten zelf de ganzen die ze gebruikt. De verkoop ligt op 200 tot 800 ganzen per jaar. Ganzenfilets kosten € 16,- per kg, of € 5,- – € 8,- per gans. Vergeleken met andere soorten vlees zijn dit lage prijzen voor kwalitatief goed vlees.

Poelier

Een aantal lokale poeliers krijgt wilde gans via jagers in de buurt en/of schiet ze zelf als jager. Het gaat veelal om kleine aantallen, variërend van 5 tot 500 per jaar. In december piekt de verkoop vaak en kan tussen de 25-30 ganzen per week liggen.

Als ganzen worden gekocht van jagers wordt er in de meeste gevallen € 0,50 – € 1,50 voor betaald. Hoewel er ook jagers zijn die er goed voor worden betaald en € 6,- per kg vragen. Prijzen voor consumenten variëren van € 4,- – € 7,- per hele gans, mede afhankelijk van de grootte van de gans. Bewerking kost veel tijd. "Ik ontvel de ganzen, want plukken valt niet mee, dat is een 'takkenwerk', vooral bij oudere ganzen", geeft een poelier aan. Een andere poelier probeert zelf ook berei-

dingswijzen uit, bijvoorbeeld het langzaam braden op een laag vuur, zoals bij sud-dervlees.

"Roken is ook lekker, maar daar gaat veel werk in zitten". Volgens een poelier zijn het vooral mensen die van wild houden of iets willen uitproberen die gans kopen. Bij nieuwe Nederlanders slaat het meer aan, met name bij Surinamers, Indonesi-ers, Ethiopiërs. "Hollanders kennen het niet", zegt een poelier.

Naast poeliers zijn er ook amateurrokers die gerookte gans verkopen bin-nen familie- en kennissenkring en ook leveren aan de horeca. De rokers ontvangen de ganzen rechtstreeks van de jager.

Horeca

Er zijn weinig restaurants in Noord-Holland die wilde gans het hele jaar op het me-nu hebben. Sommigen hebben gans wel eens uitgeprobeerd, door het bijv. voor een maand in het weekmenu op te nemen. Soms hebben restaurants wilde gans proberen te bereiden maar was het resultaat niet bevredigend. Ook wordt gezegd dat er al genoeg wild is om op de kaart te zetten. Het animo om gans te gaan ser-veren is niet altijd even groot. Sommige restaurants geven aan het wel te willen proberen. Duidelijk is dat goede informatie over bereidingswijze voor restaurants nuttig is.

Andere restaurants zijn positiever over wilde gans. "Gans is duurzaam en biologisch en is heel lekker als je het goed bereidt", zegt smaakexpert Peter Klosse van res-taurant De Echoput in Hoog Soeren. Klosse pleit voor een verandering in het ge-bruik van wild in ons land. Het eten van ganzen noemt hij daarbij als voorbeeld. Wild is volgens Klosse het ultieme scharrelvlees en het past vol-gens hem prima in het tijdsbeeld van duurzaamheid en het gebruik van grondstoffen uit je eigen omgeving. Er zijn volgens Klosse te weinig restau-rants in Nederland die buiten het wild-seizoen voldoende wild op de kaart durven zetten. "Voor de Echoput is wild niet bijzonder. Wij passen het heel veel toe." Klosse doet zijn uit-spraken in een video die op Foodtube.nl te zien is.

Restaurant de Pronckheer in Cothen heeft wilde gans het hele jaar op het menu. Chef-kok Arjan Smit is een van de voorlopers in de bereiding van wilde gans. Hij betreft de ganzen van zijn lokale jager, zodat hij weet waar de ganzen vandaan komen. Dat is ook een onderdeel van het verhaal (streekproduct) dat hij bij wilde gansgerechten verteld.

WBE De Schermeer e.o. zegt op haar website: "Restaurants kunnen de ganzen-plaag die sommige gebieden in Nederland teistert, culinair oplossen". Daarmee geeft zij haarfijn en subtiel aan dat restaurants een belangrijke rol kunnen vervul-len om wilde gans bekend, en bemind, bij consumenten te krijgen.

5 Plan van aanpak voor de ketens _____

5.1 Aanleiding

Uit de interviews met betrokken partijen in Noord-Holland komen een aantal knelpunten naar voren in de huidige afzetketens. De belangrijkste zijn:

1. Minder schadebestrijding dan noodzakelijk en gewenst (afschot van ganzen), omdat afzet vanuit de jagers en opslag niet voldoende is. Ook is het onthefingsbeleid voor afschot omslachtig.
2. In de toekomst groter aanbod van ganzen in de zomer (visie Ganzen-7, maar ook grotere nadruk op schadebestrijding in zomer), terwijl de afzet nu juist meer in de winter is.
3. Afzet vanuit wildgroothandel is moeizaam.
4. Ganzenvlees is een lastig product om te bereiden, waardoor het resultaat bij horeca en consument kan tegenvallen.

Uit dit onderzoek blijkt dat er mogelijkheden zijn om de afzet van wilde ganzenvlees te bevorderen. In dit hoofdstuk wordt een plan van aanpak beschreven met de volgende hoofdpunten:

1. Grotere rol voor wildgroothandel. Zij ontvangen de meeste ganzen en leveren aan alle partijen, wat de continuïteit ten goede komt.
2. Verbetering vergunningverlening en logistiek.
3. Kant-en-klaar producten voor horeca en consument.
4. Stimuleren vraag bij consumenten (marketing).

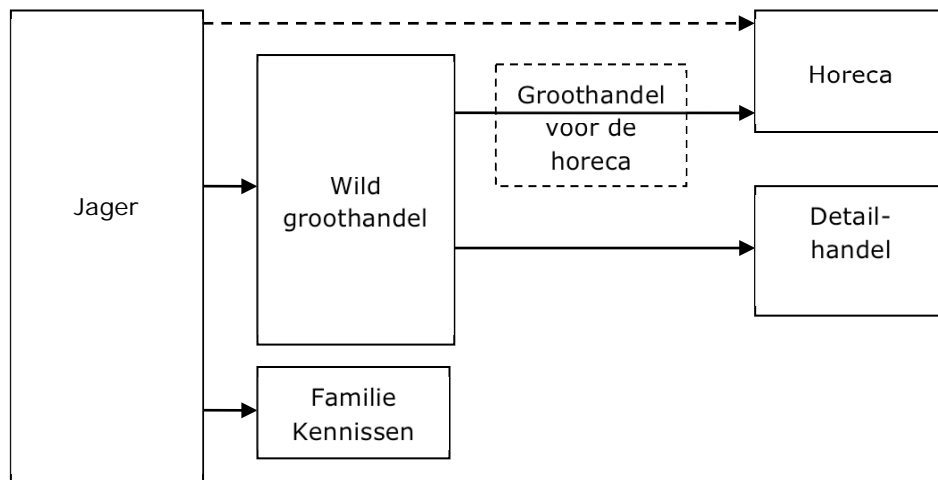
5.2 Afzetketens

In een 'ideale' afzetketen (zie figuur 5.1) speelt de wildgroothandel een belangrijke rol als afnemer van ganzen van jagers en als verkoper van ganzenvlees of producten daarvan aan ketenpartijen die direct de consument bedienen. Met 'groothandel voor de horeca' worden partijen bedoeld die niet alleen wild, maar ook verwerkte wildproducten, zoals paté, leveren aan bijv. restaurants, cateraars en traiteurs. De wildgroothandel zal zelf door eigen marketing de vraag naar ganzenvlees moeten proberen aan te zwengelen (zie 5.6).

De verwachting is dat jagers ganzenvlees voor eigen gebruik en voor familie en kennissen blijven leveren. Maar als de afzetmogelijkheid naar de wildgroothandel groter wordt dan zal de afzet naar familie en kennissen wellicht minder worden. Een ander effect kan zijn dat bij grotere afzetmogelijkheden het aantal geschoten ganzen zal toenemen, waarmee de beoogde 'quota' uit het faunabeheerplan eerder worden gerealiseerd. Jagers vinden het immers zonde om ganzen te moeten weggooien. Belangrijke voorwaarde voor een grotere beschikbaarheid van wild ganzenvlees is de aanwezigheid van goede opslagmogelijkheden in de vorm van een koelcel voor het geschoten wild (zie 5.3). Wildgroothandels stellen vaak de voorwaarde om naast de wilde ganzen ook ander, minder bewerkelijk en beter verkopend wild op te halen (zoals haas, fazant, wilde eend).

We gaan er van uit dat een klein deel van de horeca en detailhandel (poelier, slager, traiteur) direct vers geschoten wild blijft afnemen van de jager.

Figuur 5.1 Verbeterde afzetketens van wilde gansenvlees in Noord-Holland.

Om van de huidige situatie naar de 'ideale' ketens te komen, zijn aanbevelingen geformuleerd per ketenpartij. De aanbevelingen zijn voorgelegd aan vertegenwoordigers van de ketenpartijen.

5.3 Vergunningverlening voor schadebestrijding

Schadebestrijding van ganzen kan efficiënter worden uitgevoerd door de vergunningverlening aan jagers te vereenvoudigen. Jagers in Noord-Holland krijgen nu voor een kadastraalnummer van een perceel een vergunning. De kans bestaat dat op het moment dat de vergunning wordt afgegeven de ganzen niet meer aanwezig zijn op de betreffende locatie. Suggestie is om het gebied te vergroten waarvoor de jager een vergunning krijgt en niet te beperken tot een enkel perceel.

- *Provincie Noord-Holland kan de vergunningverlening aan jagers vereenvoudigen.*

5.4 Logistiek en opslag

Wilde gans moet snel verwerkt worden. Door het inrichten van een verzamelplaats met koelcel kunnen ganzen langer bewaard worden en kan de afzet naar de wildgroothandel beter worden geregeld. Ook kan een grotere groep jagers gebruik maken van deze faciliteit. KNJV kan bij WBE besturen stimuleren en coördineren dat er op strategische plaatsen verzamelpunten met koelcel worden gerealiseerd.

- *KNJV (regio-coördinator) bespreekt in overleg met wildgroothandels het inrichten van verzamelplaatsen inclusief koelcel met WBE besturen in Noord-Holland.*

- *WBE besturen inventariseren waar ganzen van hun leden naar toe gaan en stimuleren en coördineren potentiële verzamelaars.*
- *WBE en wildgroothandel overleggen over mogelijkheden van financiering van nieuwe koelcellen.*
- *WBE's betrekken Stichting Jachtopleidingen Nederland over methoden voor bewaring in een koelcel.*

5.5 Bewerken van gansenvlees

Op dit moment is het plukken en bewerken van dode ganzen goed georganiseerd. Wildgroothandels besteden het plukken uit aan een gespecialiseerd bedrijf of doen het zelf. Deze voor de wet genoemde wildverwerkingsinrichtingen moeten erkend zijn door de nieuwe Voedsel en Waren Autoriteit (nVWA). Vanuit Europa zijn hygiënevoorschriften opgesteld voor levensmiddelen van dierlijke oorsprong. Ook jachtwild valt hieronder. In Nederland ziet de nVWA toe op de keuring van vlees en dus ook van wild. Als er wordt geslacht voor verkoop aan verwerkende partijen zoals poeliers of groothandels moet de partij ganzen voor een eerste keuring worden aangemeld bij de VWA. De wildgroothandel is hiertoe verplicht. Als wildgroothandels slachten voor de eindgebruiker, de klant in hun eigen winkel of de restaurants aan wie ze leveren, dan hoeven zij het vlees niet te laten keuren.

Een gekwalificeerd persoon moet de eerste beoordeling van de geschoten ganzen verrichten. Deze persoon onderzoekt het geschoten wild, bestemd voor de handel op abnormaliteiten die van invloed kunnen zijn op de volksgezondheid. KNJV en Stichting Jachtopleidingen Nederland hebben in samenwerking met de overheid, de Nederlandse Bond van Poeliers en Wildhandelaren (NBPW) en de Vereniging van Groothandelaren in Wild de cursus tot gekwalificeerd persoon ontwikkeld. Cursisten moeten in bezit zijn van een geldig jachtdiploma en/of jachtakte. Niet iedere jager hoeft te worden opgeleid tot gekwalificeerd persoon. Maar het wild moet, wil men het in de handel brengen, wel door een gekwalificeerd persoon onderzocht worden. Dit kan ook een gekwalificeerde jager binnen het jachtgezelschap zijn of een gekwalificeerde jager die in de buurt woont en bereid is om het onderzoek te doen. Indien een poelier tevens jager is, kan ook hij gekwalificeerd persoon worden en het onderzoek uitvoeren.

De jager beoordeelt kleinwild voor het schot en vult zijn bevindingen in op de 'Verklaring'. Daarna moet de gekwalificeerde persoon het wild op normaal/abnormaal beoordelen. Dit onderzoek kan per partij kleinwild plaatsvinden, mits afkomstig uit hetzelfde gebied en op dezelfde dag geschoten. Ook hier geldt dat wanneer de jager een abnormaliteit waarneemt (bijv. een mager dier) en het wild toch wil verkopen, dit eerst moet worden overgedragen aan de VWA voor nadere keuring (website Stichting Jachtopleidingen Nederland, 2011).

- *WBE's zorgen dat bij iedere verzamelaars voldoende gekwalificeerde personen beschikbaar zijn voor de eerste beoordeling.*

Het bewerken van wilde ganzen stellen we voor om over te laten aan de wildgroothandels. Op die manier ontvangen zij voldoende grote hoeveelheden voor een continue aanvoer richting poeliers, groothandels en horeca. Ook kunnen zij bij een groot aanbod jonge en oude(re) ganzen scheiden. Deze zijn voor verschillende bewerkingen geschikt.

5.6 Marketing

Voor horeca en poeliers

Ketenpartijen die ganzenvlees verkopen kunnen vlees van wilde ganzen promoten als mager, natuurvlees, scharrelvlees.

Een selecte groep wildhandelaren in België en Nederland en NBPW (belangenorganisatie van poeliers en wildhandelaren) hebben een samenwerkingsverband gestart onder de naam Wildplaza.com. Zij verspreiden uitgebreide, open en laagdrempelige informatie via digitale media aan consumenten, pers, overheid en ondernemers over wild. Zij zijn bij uitstek de partij om de verkoop van ganzenvlees te promoten. Voor het promoten van de bereiding van ganzenvlees door koks is ook een rol weggelegd voor het Koksgilde Noord-Holland.

- *Wildgroothandels specialiseren en vergroten marketing richting verschillende doelgroepen (groothandel, poeliers, restaurants, cateraars).*
- *Groothandels maken ook (steeds meer) verwerkte producten, zoals paté, rilette, wildstoofpot etc.*
- *Wildgroothandels organiseren kookworkshops voor koks, cateraars e.d.*
- *Wildgroothandels organiseren een ganzenpromotieactiviteit met groothandel Hanos, Sligro, Macro. Wildplaza.com besteedt hier aandacht aan in hun communicatie.*
- *Wildgroothandels maken afspraken met culinair adviseur van bijv. Sligro. Sligro werkt met het concept Eerlijk&Heerlijk, waaronder streekproducten en duurzaamheid vallen. Wildplaza.com besteedt hier aandacht aan in hun communicatie.*
- *Wildgroothandels, groothandels geven adviezen over bereidingswijzen en recepten. Hierin kan het boekje Ganzenbord Noord-Holland een rol spelen.*
- *Koksgilde Noord-Holland zet met behulp van ' ganzenambassadeurs' (koks die met veel ervaring) masterclass 'gansbereiding' op voor Noord-Hollandse chef-koks en restauranteigenaren.*
- *De ' ganzenambassadeurs' brengen smaak en ganzenrecepten onder de aandacht van koks, restaurants, bediending.*
- *Individuele jagers kunnen ganzenvlees onder de aandacht brengen bij de horeca door tijdens privébezoeken aan restaurants te vragen of ganzenvlees op de kaart staat of kan komen.*

Voor de consument

Het klaarmaken van ganzenvlees vraagt veel aandacht. Van oude en jonge ganzen worden verschillende producten gemaakt. Daarom zien we de meeste kansen voor het bereiden bij restaurants, delicatessenwinkels en gespecialiseerde poeliers en slagers.

Ganzenvlees kan aantrekkelijker gemaakt worden voor de consument door het in handzamere producten aan te bieden. Door het aanbieden van meer (diepvries)producten waarin de gans al is verwerkt door (wild)groothandel, poelier, traiteur, delicatesseszaak of slager. Bijv. stoofpot, paté, rilette, mousse, gerookte ganzenborst (incl. begeleidende producten als saus of chutney). *De sky is the limit.* Serveersuggesties meegeven.

- *Wildplaza.com brengt laagdrempelig recepten onder de aandacht van de consument via digitale media en steekt in op no-waste, magere en natuurlijke kanten van ganzenvlees*
- *Wildgroothandels, poeliers bieden meer kant-en-klare (diepvries)producten*
- *Restaurants bieden amuses aan waarin ganzenvlees is verwerkt.*

- *Restaurants en cateraars bieden ganzenvlees aan als streekproduct en zetten hiervoor gezamenlijk een publiciteitscampagne voor op.*
- *Cateraars kunnen ganzenvlees in de vorm van snacks (saucijzenbroodjes, kroketten) aanbieden. Geschikt om aan te bieden op bijv. festivals.*
- *Verder onderzoek naar de productie en afzet van snacks. Hierin zou de wildgroothandel of andere gespecialiseerde vleesverwerkers een rol kunnen spelen.*

Nieuwe keten en producten

Te denken valt ook aan gastronomisch goed aangeschreven kant-en-klaarproducten als kroket (of beter: croquet), worstenbroodje, gedroogde worst, pekelvlees en meer. Culinaire adviseurs zien groot potentieel in de kroket (in termen van volume). Belangrijk nadeel van de producten zoals aangeboden tijdens de proeverij, is het type: allemaal kleine voorgerechten voor een kleine schare restaurants. We hebben het over een groot te verwerken volume dat (idealerweise) niet hoeft te worden gedeclasseerd tot hondenvoer.

Mogelijk is er een exclusieve afzetmarkt voor een kant-en-klaar maaltijd met ganzenvlees bij ketens als La Place (o.a. als wegrestaurant en in warenhuis V&D) of La Ruche (in warenhuis Bijenkorf). Zij kunnen kant-en-klare producten afnemen bij de wildgroothandel.

Opname van ganzenvlees door de retail is een volgende stap in opschaling van de verkoop.

- *Ontwikkeling en opzetten van productielijn voor bijv. een ganzencroquet door wildgroothandel.*

Gebiedsplatform

Om regionaal meer aandacht te krijgen voor de afzet van wilde ganzenvlees kan een gebiedsplatform uitkomst bieden. In het gebiedsplatform zitten vertegenwoordigers van verschillende partijen, zoals WBE, lokale winkeliers/brancheverenigingen, agrarische natuurvereniging. De eventuele toekomstige GAK's die in Nederland Ganzenland van de Ganzen-7 worden voorgesteld, kunnen daarin een rol vervullen. Een GAK is de benaming van de regionale 'ganzenafstemmingkaders'. Een GAK geeft op basis van schade en lokale omstandigheden uitvoering en verdere invulling aan de overeenstemming van de Ganzen-7 (De Ganzen-8, 2011).

Terreinbeherende organisaties (TBO's) kunnen een rol spelen door naast het vlees van hun eigen Hooglanders, ook ganzenvlees via verkooppunten aan te bieden.

- *TBO's gaan na in hoeverre en hoe zij wilde ganzenproducten kunnen aanbieden en promoten.*

Bronnen

Literatuur

Boer, V. de & B. Voslamber, 2010. Hoeveel overzomerende ganzen telt Nederland? SOVON nieuws 23 (2): 3-4.

De Ganzen-8, 2011. Nederland Ganzenland. Een gezamenlijke landelijke en regionale visie.

FBE Noord-Holland, 2009. Faunabeheerplan 2009-2014.

Hornman, M. & E. Van Winden, 2011. Midwintertelling van watervogels in januari: sneeuw en koude. SOVON nieuws 24 (1): 4-6.

Provincie Noord-Holland, z.j. Uitvoeringskader Ganzen Noord-Holland.

Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland, 2011. Faunabeheereenheid Noord-Holland jaarverslag 2010.

Tolkamp, W., R. Joldersma & J.A. Guldmond, 2007. Ganzenbord. Naar een afzet van wild ganzenvlees als natuurproduct. CLM-rapport 660-2007.

Voslamber, B., H. Van der Jeugd & K. Koffijberg, 2010. Broedende ganzen in Nederland. De Levende Natuur 111: 40-44.

Websites

FoodTube
Stichting Jachtopleidingen Nederland
Wildplaza.com

CLM Onderzoek en Advies

Postadres

Postbus 62
4100 AB Culemborg

Bezoekadres

Godfried Bomansstraat 8
4103 WR Culemborg

T 0345 470 700
F 0345 470 799

www.clm.nl